

Asia: VN/489/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: VN/489/2021

Teema: Lasten ja nuorten osallisuus, kiusaamisen ehkäisy, nuorisotyö

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on 144 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisen koulutuksen annetun lain ja lukiolain muuttamisesta. Esityksessä täsmennetään opetuksesta epäämistä koskevaa sääntelyä ja lisätään säännös lapsen edusta opetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Lisäksi lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lukiolakiin ehdotetaan säädettäväksi opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa kiusaamisesta huoltajalle.

Allianssi pitää tärkeänä, että niin koulut kuin muut lasten ja nuorten oppimisympäristöt ovat syrjimättömiä ja turvallisia. Allianssi pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina ja esitettyjä muutoksia pääsääntöisesti hyvinä.

Kansallisen kouluterveyskyselyn 2019 mukaan kiusaamista on koettu ulkonäön, sukupuolen, ihonvärin tai kielen, vammaisuuden, perheen tai uskonnon vuoksi joko koulussa tai vapaa-ajalla.

Kiusaaminen on sukupuolittunut voimakkaasti. Pojilla on tyttöjä enemmän fyysisen uhan kokemuksia. Tytöt taas kokevat poikia yleisemmin seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä henkistä tai fyysistä väkivaltaa perheessä.

Kiusatuksi joutuminen kasautuu erityisesti vähemmistöihin kuuluville tai jonkin toimintarajoitteen omaaville nuorille. Kouluterveyskyselyn mukaan ulkomailta syntyneistä nuorista 40 % oli kokenut kiusaamista lukuvuoden aikana. Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemukset kiusaamisesta, seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta ovat muihin nuoriin verrattuna huomattavasti yleisempiä. Sukupuolivähemmistöön kuuluvista yläkouluikäisistä 23 prosenttia koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa, kun koko vastaajajoukosta kiusaamista koki 6 %. Lukuvuoden aikana seksuaali- sukupuolivähemmistöihin kuuluvista lapsista ja nuorista yli 50 % kertoi kokeneensa kiusaamista.

Erottamista koskevia menettelysäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelijalle ja huoltajalle varattaisiin tilaisuus osallistua henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan erottamisen aikana. Ehdotus on perusteltu erityisen tuen tarpeiden toteuttamisen ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmista.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi säännös lapsen edusta opetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Lapsen edun huomioiminen on tärkeää, mutta perusteluissa olisi kerrottava selkeämmin, mitä lapsen edun ensisijaisuus käytännössä tarkoittaa nykyiseen päätöksentekoon tai opetuksen ja koulutuksen suunnitteluun ja järjestämiseen verrattuna.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Ehdotus on erittäin tarpeellinen ja kannatettava, sillä nuoret kokevat, että aikuiset eivät puutu riittävästi kiusaamiseen. Esimerkiksi vuoden 2015 kouluterveyskyselyyn vastanneista lukiolaisista 85% koki, etteivät aikuiset puutu kiusaamiseen. Myös muissa nuorille tehdyissä tutkimuksissa välittyy sama viesti: Nuorilla on kokemuksia esimerkiksi opettajien haluttomuudesta tarttua koulukiusaamiseen. Etenkin ns. NEET-nuoret ovat menettäneet luottamuksen aikuisten ja ammattilaisten tahtoon ja kykyyn auttaa heitä. Heikko yhteiskunnallinen asema lisää vakavien ongelmien ja takaiskujen todennäköisyyttä ja siten myös yksilöiden ja ryhmien kyynisyyttä ja katkeroitumista.

On olennaista tunnistaa, että kiusaaminen on usein syrjintäperusteisiin liittyvää. Ilmoitusvelvollisuuden lisäksi lasten ja nuorten parissa toimivat kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaiset tarvitsevatkin koulutusta tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta sekä syrjintään ja kiusaamiseen puuttumisesta. Ammattilaisten osaamisen kehittämiseen tulee kohdentaa resursseja toimenpidepaketin muissa osissa.

Asikainen Katja
Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry